

Sárospataki KRÓNIKA

IX. évfolyam

3. szám

1977. február

Beiskolázás és továbbtanulás

A diákélet néhány eseménye olyan horderejű, hogy következményeiben messze túlnó az iskolák falain, és az egész ország közvéleményét foglalkoztatja. Ilyen esemény a beiskolázás és a továbbtanulás is.

Az a tény, hogy ebben a tanévben 115 000 gyermek fejezi be az általános iskolát és 24 000 csak azoknak a száma, akik gimnáziumban érettségiznek, mutatja: ifjúságunknak két korosztálya dönt arról, hogy milyen irányban fejlesztí tovább ismereteit, és melyik pályának vagy iskolának kötelezi el magát.

A döntés társadalmi méretű befolyásolása — összefüggésben az ország munkaerőigényének alakulásával — intézményesen folyik. E tevékenység hatékonyságának biztosítása érdekében történik az iskolák oktatási, képzési és nevelési feladatainak a kijelölése, az iskolai munka szervezése, a pályaválasztás irányítása és az iskoláztatás keretszámainak a meghatározása.

A fenti, országos jelentőségű problémának a megoldásából a sárospataki Rákóczi Gimnázium is kiveszi a részét.

Elmondhatjuk, hogy iskolánk — csaknem 450 éves története során — a diákok ezreit tette művelt emberré és nevelte a dolgozó nép lelkiismeretes szolgálatára.

A szocializmus által teremtett társadalmi és anyagi bázison megújult „schola” — egyesítve az elmúlt évszázadok haladó hagyományait a jelenkor eszméivel —, ma éppen úgy képes az elvárásoknak megfelelni, mint hosszú története során bármikor.

Gimnáziumunk 24 osztályában jelenleg csaknem 800 fő tanul. Évenként átlagosan 200 végzős tanulónk hagyja el az iskolát, és kb. ugyanennyi kisdíákot fogadunk az általános iskolákból az első osztályokba. A részükre indított 6 osztályból 3 tagozatos, 3 általános

tantervű. Az orosz és az angol II. tagozatú osztályokban magas szinten sajátíthatják el a tagozat jellegét adó nyelvet, a fizika tagozatú osztályban pedig szilárd természettudományos műveltséget szerezhetnek.

Őszinte örömkre szolgál, hogy a ránk bízott ifjúság igen jó körülmények között végezheti mindennapi munkáját, készülhet fel a felsőfokú tanulmányok folytatására, vagy a termelőmunkára és társadalmi-közéleti tevékenységének majdani ellátására.

Nagyon kedvező tanulóink számára az a körülmény, hogy a 800 fős iskolai létszámhoz több mint 500 kollégiumi férőhely tartozik. A kollégiumok jól felszereltek, kényelmesek, a bennük folyó nevelőmunkát országosan is elismerik, számon tartják.

A Rákóczi Gimnázium belsejében lezajlott felújítási munkák eredményeként nemcsak megszépült az iskola, hanem jelentős mértékben korszerűsödött is. Kicseréltük a tantermek bútorzatát, hat természettudományi előadótermet hoztunk létre; ezeket elláttuk laboratóriumi berendezéssel és felszereléssel is. Sok százezer forint értékű taneszközzel gazdagodtunk. A tanári kísérletezést szolgáló felszerelés mellett minden olyan tanulókísérleti eszközt megvásároltunk, ami az országban jelenleg kapható. Kibővítettük a tanári könyvtár régi helyiségét és egy nagyon szép, igényesen berendezett, 13 ezer kötetes könyvtárat állítottunk a nevelő-oktató munka szolgálatába.

A tanítási órákon színvonalas munka folyik. Tanáraink nagy figyelmet szentelnek a tehetséggondozásnak. A szellemi munkában tehetséget mutató tanítványaink felkészítését 12 szakkór és 7 egyetemi előkészítő segíti elő. A legrátermettebbekkel a tantestület tagjai egyénileg is foglalkoznak: előkészítik őket az Or-

szágos Középiskolai Tanulmányi Versenyekre, a kétévenként megrendezésre kerülő Sárospataki Diáknapokra; kifejlesztik bennük az önálló ismeretszerzés képességét, és megismertetik velük a tudományos kutatómunka módszereinek elemeit.

A gimnázium kettős funkciójából adódóan — a szellemi munkában tehetséges tanítványainkkal való foglalkozás mellett — nagy gondot fordítunk azoknak a tanulóknak a nevelésére és képzésére is, akik gyakorlati irányú érdeklődést mutatnak. Részükre — az általános műveltség megszerzésével párhuzamosan — vegyészlaboráns- és hivatásos gépjárművezető-képzést indítottunk.

A tanórákon és az órákon kívüli nevelő-oktató munka formái mellett jelentős hatást gyakorol ifjúságunkra az iskolai KISZ-szervezet munkája. A 15 vertikális alapszervezetben folyó mozgalmi tevékenység gyakorló területe a közösség szolgálatának és a társadalmi-közeleti tevékenységre való felkészítésnek, műhelye a kommunista nevelésnek, természetes közege a kulturált, fiatalos szórakozásnak.

A kulturális munka színhelye a 400 férőhelyes iskolai díszterem és a KISZ-szervezet ifjúsági klubja. A rendezvényeinkhez sok segítséget kapunk a városi művelődési háztól és a pataki öregdiákoktól. Jó kapcsolatunk van a miskolci Nemzeti Színházzal, amelyben éven-

ként egy előadást szoktunk megtekinteni. Az ifjúság sportéletének színhelye a két tornaterem és a sportpálya. A sportigények kielégítése érdekében atlétikai, kosárlabda, torna és természetjáró szakosztályt hoztunk létre. Lehetőség van a vívás és a cselgáncs tanulására, folyamatban van a vízi sport feltételeinek kialakítása is.

Iskolánk tevékenységének egész rendszerével — melynek minden részletét aligha lehet ilyen rövid írásban érinteni —, az ifjúság sokoldalú nevelésével és képzésével szolgálja a szocializmus ügyét. Hosszú esztendőket aprólékos munkája alapján bízhatunk abban, hogy az Alma Mater most végző leányai-fiai érett és művelt emberekké váltak 4 év alatt, és egyéni érdekeik találkoznak majd a társadalom érdekeivel. Reméljük, hogy a tudományok emelőin felnöve megtanulták tisztelni a realitásokat.

S hamarosan, miután felnőtt tanítványaink — befejezván középiskolai tanulmányaikat — elbúcsúznak az Alma Matertől, várjuk helyükre a borsodi, az abaúji és a zempléni tájak eleven eszű kisdíákjait, hogy foglalják el a megüresedő iskolapadokat, és folytassák tanulmányaikat ők is ott, ahol esetleg testvéreik, apáik és nagypapáik készültek fel az életre: a sárospataki Rákóczi Gimnáziumban.

Kádas Sándor igazgató

Alma Mater

Kollégiumnézőben az erdélyiseknél

— Miért ilyen „félbemaradott” ez az épület?

— Jó szeme van a kérdezőnek. Azért, mert 1937-ben, amikor Medgyasszay Istvánt megbízták a tervezéssel, még egy szárny készítése szerepelt az elképzelésekben. De ebből a szárnyból, valószínűleg anyagi okok miatt — nem lett semmi. Az épületet 1938 szeptemberében adták át — ma ismert formájában — rendeltetésének: fiúinternátus nyílt benne... Az internátus jellege csak a felszabadulás utáni években változott meg: leányok lettek a lakói. A leányok azután „kisajátították” az épületet: elődeink 1947-től internátusi keretek között éltek; 1952-ben (Erdélyi János nevét felvéve) rátértek a diákothoni szervezeti formára; 1960-ban elnyerték a kollégiumi címet...

Mi, mai erdélyis utódok, átvettük az itteni hagyományokat, és úgy látjuk, hogy az épületnek — bár a „félbemaradottság” érzetét kelti — több vonatkozásban még előnye is van.

— Halljuk a legelső előnyt!

— Képzeljétek csak el, van-e még Patakon más olyan kollégium, amelyben ennyire házi-isan sütnék, főznek. Ez azért lehetséges, mert itt csak 84 diák étkezéséről kell gondoskodni, és így bizony alkalmanként ingyenségeket is kaphatunk, akárcsak odahaza.

— Hányan laknak egy szobában?

— Egy szobában 6 leány lakik együtt, így bárki könnyen kiszámíthatja, hogy összesen hány szoba van nálunk.

— Önálló „birodalmunkat” magunk díszítjük, tesszük szob-

bé, otthonosabbá. Emellett persze a reńdről is nekünk kell gondoskodnunk.

A kis közösségekben az idekerülő pecúrok hamar megismerik egymást, s rendszerint igen jó, tartós barátságok alakulnak ki a szobatársak között.

— Mi az előnye még a kis létszámnak?

— Az Erdélyiben elsősorban angol tagozatos leányok élnek, így közös társalgások, éneklések segítik a nyelv gyakorlását. — Hogyan telik egy napja a kollégistáknak?

— Reggel 6-kor (télen negyed 7-kor) zeneszóra ébredünk. Összel és tavasszal rövid reggeli tornával verjük ki szemünkből az álmot. Azután a tisztálkodás, a készülődés időszaka jön; majd 20 perces reggeli szilencium következik. Ezen hajtjuk

vége az aznapi tananyag átismétlését s az esetleges mulasztások pótlását. 7 órától fél 8-ig két csoportban megreggelizünk, s háromnegyed 8-ig mindenkinek el kell indulnia az iskolába. (Az indulást még a kapusszobában levő csengő is sürgeti!)

A tanulástól fáradtan és farkaséhesen hazaérkező diákokat már várja az ebéd. Délután fél 3-ig mindenki jóllakhat.

A délutáni kimenő fél 5-ig tart. A kimenő végétől fél 7-ig az egész kollégium területén csend uralkodik: szilencium van. 7 óráig megvacsorázunk. Vacsora után beszélgetéssel, tv-nézéssel „foglalkozunk”, s van időnk a napi események megtárgyalására is. 8-tól háromnegyed 9-ig még csendben tanulunk, de fél 10-kor „takarodót fúj” a stúdió.

— Milyen lehetőségei vannak a szórakozásnak?

— Szabad idejében senki sem unatkozhat, mert itt sokféle hasznos elfoglaltság kínálkozik. Kollégiumunk önálló, kb. 1100 kötetből álló könyvtárral büszkélkedhet; benne bárki megtalálhatja a legszükségesebb szépirodalmi, vagy tudományos

könyveket. Az un. játékszobában és az ebédlőben televíziót nézhetünk. A „játékban” a társasjáték feltételei is megvannak; sőt még a zongorahasználatnak sincs akadály. A stúdió jó zenét szolgáltat, de külön magnóval és lemezjátszóval is rendelkezünk; ezeket a szobák elkerhetik. Önálló lemeztárunkat magunk válogattuk össze. Akinek kedve tartja, zeneszórára még táncolhat is.

Szombat esténként klubfoglalkozásokat tartunk, s az önálló műsoros esteken (pl. Mikulás-est, Erdélyi János-műsor) a kollégiumlakók verseket, dalokat, jeleneteket adnak elő.

— Milyen a kollégium kapcsolata az iskolával?

— Lányaink nemcsak a „saját portájukon” tűnnek ki szerepléseikkel. Aktívan részt vesznek az iskolai szakkörök, sportszakosztályok és a KISZ munkájában is. Sokan írnak pályamunkát, és már nem egy országos tanulmányi versenyen értek el kimagasló eredményeket.

— Kik azok, akik az otthonos légkört megteremtik a kollégi-

umban, akikre mindig számítani lehet?

— Arról, hogy a kollégiumban igazán otthon érezzük magunkat, elsősorban mi, diákok gondoskodunk. Jelentős szerepe van nálunk a diáktanácsnak. Ennek tagjaihoz juttatjuk el javaslatainkat, ötleteinket; ők a tőlünk hallottakat továbbítják a felnőtt vezetőkhez, akik mindig örömmel fogadják a jó gondolatokat. Igazgatónőnk R. Újhelyi Katalin; vezetők: Balla Eszter, Dékány Gyuláné, dr. Sós Istvánné — vagy ahogy mi hívjuk őket: Eszter néni, Éva néni, Kati néni — mindenben készségesen segítenek nekünk.

A finom „kajákat” a konyhai „személyzet” készíti; takarításról a takarító néni gondoskodik, s ha valami elromlik, a gondnokunk azonnal megjavítja...

Közös munkánk nem hiábavaló; valóban jó dolog erélyisnek lenni. A tanulás, a szórakozás és a pihenés minden feltétele biztosítva van a kollégiumban.

Berecz Lilla III. B

KISZ-HÍRADÓ

Iskolánk tanulóiinak túlnyomó többsége, kb. 700 fő KISZ-tag. Ez bizonyítja, hogy a szervezet élete vonzó, hiszen a belépés önkéntes.

A szervezet tagja lehet az a fiatal, aki munkáját — a mi esetünkben a tanulást — lelkiismeretesen elvégzi, és aki politikai tájékozottságát, közösségi munkáját, aktivitását az osztályban és a tagfelvételre előkészítő Kilián-körben bizonyítja. Azok, akik már úttörő körökben kitűntek és kiválóúttörő-kitüntetéssel rendelkeznek, automatikusan felvételt nyernek a KISZ-be. A belépni szándékozók 15 alapszervezet közül választhatnak. Tárt karokkal várnak minden érdeklődőt az Angela Davis KISZ-alapszervezetben (titkára: Brezoczi Erika, III. E; patronáló tanára: Szarvas Ilona); a Kuzinczy Ferenc KISZ-alapszervezetben (titkára: Bodnár Mária, III. C; patronáló tanára: Czövek István); a Perényi KISZ-alapszervezetben (titkára: Tarnóczy Barna, IV. B; patronáló tanára: Gregor András); az Allende I.

KISZ-alapszervezetben (titkára: Kovács Gábor, III. F; patronáló tanára: Bigus Imre); a Rosa Luxemburg KISZ-alapszervezetben (titkára: Kovács Éva, IV. B; patronáló tanára: E. Kovács Kálmánné); az Univerzum KISZ-alapszervezetben (titkára: Egyed Mária, IV. B; patronáló tanára: Szathmári Sándorné); a Fidel Castro KISZ-alapszervezetben (titkára: Magi Attila, II. F; patronáló tanára: dr. Sós Istvánné); a Garibaldi KISZ-alapszervezetben (titkára: Supola István, III. F; patronáló tanára: Köteles László); a Gutenberg KISZ-alapszervezetben (titkára: Szabó István, III. F; patronáló tanára: Bolvári Péter); a Pablo Neruda KISZ-alapszervezetben (titkára: Zeher Emese, IV. A; patronáló tanára: Páldi Ildikó); a Che Guevara KISZ-alapszervezetben (titkára: Tóth Zsuzsanna, IV. E; patronáló tanára: Pethes József); a Petőfi Sándor KISZ-alapszervezetben (titkára: Rusznák Mária, IV. A; patronáló tanára: Szathmári Sándor); az Alberto Corvalan KISZ-

alapszervezetben (titkára: Pataki Mária, IV. D; patronáló tanára: Derda Istvánné); a Comenius KISZ-alapszervezetben (titkára: Kaselyák Gizella, III. E; patronáló tanára: Kolláth Éva); az Allende II. KISZ-alapszervezetben (titkára: Rőcsei Éva, III. A; patronáló tanára: Pethes Józsefné).

Az alapszervezetek vertikális felépítésűek, tehát tagságuk több osztályból és nem is egy évfolyamról kerül össze. A 15 alapszervezet munkáját az iskolai KISZ-bizottság irányítja. A bizottság munkaterve alapján — a mozgalmi év elején — az alapszervezetek is elkészítik akcióprogramjukat. Ezekben rögzítik, hogy mit szeretnének csinálni a következő időszakban. Az akcióprogramok változatosak. A szórakozást kirándulások, mozilátogatások, klubfoglalkozások biztosítják. Több alapszervezet üzemekbe is el látogat.

Év elején mindig sokan jelentkeznek a politikai vitakörökbe, a vezetőségi tagok pedig önként járnak az aktivisták körébe.

Az öntudatosabb KISZ-tagok szívesen „felcsapnak” ifjúgárdiának; ők látják el — tanári közreműkö-

déssel — az óráközi folyosófelügyeletet, és felelnek az iskolai rendezvények zapaftalan lebonyolításáért.

A vállalkozó szellemű, jól dolgozó KISZ-fiatalok kitüntetések is kaphatnak. November 7-e alkalmából a KISZ Központi Bizottsága Havrill Ágnes III. B osztályos tanulónak és a Rosa Luxemburg KISZ-alapszer-

vezetnek dicsérő oklevelet adományozott. Egy leány, Borbély Erika II. C osztályos tanuló jó ifivezetői munkájáért az Úttörők Országos Tanácsától részesült magas fokú elismerésben.

Az elkövetkező időszakban a IX. Sárospataki Diáknapok rendezése

vár ránk; mi vagyunk a házigazdák.

Elhatározott szándékunk a forradalmi ifjúsági napok méltó megünneplése is. Ezenkívül készülünk az új KISZ-tagok április 4-i avatására.

További jó tanulást és szórakozást kívánok mindenkinek.

OROSZ JÁNOS KISZ-titkár, II. F

Halló, itt a Kossuth-kollégium!

...Mély álmukból ébrednek a diákok a fel-felharsanó beatzene élénk ütemeire. Egyesek nyafognak, mások morognak, ismét mások nyújtózkodnak. Mikor azonban eljön a negyed 7, a többség — a csengő jól ismert hangjára — már frissen ugrik ki az ágyból. Noha még itt-ott álmos tekintetekkel találkozhatunk, mindenki szalad mosdani, öltözködni, hogy idejében odaérjen a szilenciumra.

Egy idegen, ha ebből a „hangfelvételből” nem is, a címből könnyen kitalálhatja, hogy a Kossuth Lajos Középiskolai Kollégiumban vagyunk. De magától nem jöhet rá az intézmény „életrajzára”, melynek kellő megismerését olykor mi is elmulasztjuk...

Vagy talán közülünk mindenki hallotta, hogy a mai kollégium épülete az ősi „schola” fennállásának 400. évfordulójára készült? Talán mindenki utánanézett annak, hogy az épületben 1931 és 1949 között un. angol internátus működött? Talán mindenki tudja, hogy az internátus 1949-ben vette fel Kossuth Lajos nevét?

Dehogy! Társaim többsége leginkább a közelmúlt eseményeiről tájékozott... Mióta pataki diákok, megérdeklődtek, hogy az internátusi szervezetet itt 1952-ben váltotta fel a diákotthoni rendszer. Az „idősebbekkel” elbeszélgettek arról, hogy a diákotthon 1959-re miképpen fejlődött kollégiummá. Megjegyezték, hogy az iskola-kert „gyöngye”, a Kossuth Lajos Középiskolai Kollégium, amely most koedukált, 1967-ig fiúkollégium volt...

Ezek a gondolatok fordulnak meg a fejemben, miközben a napirend következő pontjait hajljuk végre: reggelizünk, és megyünk az iskolába.

Délelőtt izgulás, felelés, tanulás az osztályrészünk. Az óráközi szünetekben lőtásfutás... De téved, aki azt hiszi, hogy ilyen körülmények között a várható „kaja” eszünkbe sem jut!

Nos, a kollégium „boszorkánykonyhájában” készülő ételek olyan jók, hogy centikben és kilókban mérhető következményeit a sportolás és a reggeli torna alig-alig közömbösíti nálunk.

Sportolás — ez az ifjúság edzetté nevelésének kulcskérdése. Szerencsére kollégiumunk szintén minden mozgásigényt ki tud elégíteni... Akad terület a focizásra, a labdajátékokra. Van hely a pingpong, az asztalitenisz üzésére. Már létezik egy kondicionáló termünk is — a fiúk őszinte örömeire! A közelünkben pedig rövidesen elkészül az új sportpálya...

A kulturális igények kielégítésére is sokféle mód van. Lelkes tagokkal kollégiumi színjátzó kör működik. A komolyzene kedvelői „találkozókat” szerveznek. Kéthetenként adva van a lehetőség a filmklub látogatására. Akik akarnak, minden péntek este mehetnek moziba. Alkalmanként saját műsoros rendezvényeinken szórakozhatunk...

A diákok önkormányzatának és önképzésének ugyancsak kialakult formái vannak: ilyen egyfelől pl. a diáktanács, másfelől pl. az „előadói” rendszer.

A kollégiumban rendelkezésünkre áll egy 2300 kötetes könyvtár, melyet új bútorok, szőnyegek, képek tesznek hangulatossá.

Mi, kossuthosok, kedvünket lelhettjük itt a fotó, a sakk, a barkács és a lövész szakkör munkájában is. A hallban a legfontosabb napi- és hetilapok, folyóiratok között válogathatunk.

Mindez nagyon jó és szép! — állapítom meg. A kollégiumi rend — a kimenő, a szilencium és a vacsora idejének szabályozása — hasznos és szükséges. A szabad idejében viszont — az ésszerűség határain belül — ki-ki azt csinál, amit akar...

En pl. most Vörös József igazgató urat kerestem fel az irodájában. Rövid tájékoztatásért fordulok hozzá. Szeretném megtudni, hogy az 1977/78-as tanévben hány diáknak fog otthont adni a kollégium, lesznek-e valamilyen változások az intézményben?

— Különösebb változások nem lesznek — közli. Egy-két dolgot kivéve, minden marad a régi. Csak pl. a nagyobb hálókat kisebb szobákká fogjuk átalakítani. Ily módon nemcsak lakályosabb, hanem kényelmesebb helyiségeket is nyerünk...

A jövő tanévre hozzávetőlegesen 200 diákot veszünk fel. Közülük kb. 45-50 lesz elsős. Állíthatom, hogy minden leendő kossuthos kedves otthonra talál majd itt.

Pohánka Enikő II.B

UNESCO-szemle

Az UNESCO az ENSZ nevelésügyi, tudományos és művelődésügyi szervezete. Célja, hogy — a tudomány és a kultúra révén — a népek közötti megértést, a kapcsolatteremtést, az együttműködést elősegítse.

Hazánkban 26 középiskola és 6 egyetemi klub „tartozik” a szervezethez. A mi iskolánk is UNESCO asszociált iskola. Ezért a diákság a központi működési elvekhez tartja magát...

Igyekszünk olyan hasznos programokat összeállítani, melyek megismertetnek bennünket más földrészek nevezetességeivel. Például mindig érdeklődést kelt, ha „idegen” írók, ösztöndíjas diákok, vendégek mutatják be hazájukat. Általában vonzza a hallgatóságot a külföldön járt diáktársaink által tartott — gyakran vetített képek — élménybeszámoló is. Az iskolai közvélemény jó néven veszi, ha irodalmi színpadunk egy-egy nemzet irodalmából ad ízelítőt.

Népszerűek nálunk azok a vetélkedők is, amelyek a más országokból szerzett ismereteinket teszik próbára. Ugyancsak kedveltek azok a világeseményekről, évfordulókról tartott megemlékezések, amelyek szélesítik látókörünket.

UNESCO kiállítoszkevényünkben állandóan nemzetközi szemléltető anyag látható. A képes-szöveges ismeretterjesztésnek ez igen bevált módja! Közkezen forog az UNESCO magyarországi „körleveleinek” több

száma is. Ezekből rendszeresen olvassuk a minket érdeklő, vagy ránk vonatkozó híreket.

Iskolánk egy-egy osztálya külföldi kiránduláson is részt vesz; számos diák így szerez „helyszíni” tapasztalatokat, így lesz világlátott, így válik fogékonnyá más nemzetek értekei iránt.

Mindezek hozzásegítenek bennünket ahhoz, hogy tiszteljük és megbecsüljük minden nép sajátosságait. Ránevelődünk arra, hogy jóindulattal figyeljük a bárhonnán kiinduló nemes törekvéseket. Hozzászokunk ahhoz, hogy ne ellenséggént, hanem ismerősként, barátként kezeljük a közeli és távoli országok lakóit, hiszen irodalmukból, zenéjükből, képzőművészeti alkotásaikból, filmművészetükből megismerjük érzéseiket, gondolataikat, vágyaikat.

Az UNESCO nevében helyes és hatékony tudatformáló munka folyik nálunk. Ehhez a munkához az egész iskolaközösség aktív segítségét kérjük és várjuk.

A diákok és tanárok nagy többsége eddig is részt vett a nemzetközi megértésre való nevelésben, bizonyára ezután sem zárkózik el senki a jelképes hídépítés „emberhez méltó gondja” elől. Az UNESCO munka KISZ-ügy is, tehát az alap-szervezetek szívesen támogatják a feladatvállalást. Az UNESCO-tevékenység szorgalmazója és összefogója dr. Sós Istvánné tanárnő.

BECKER KATALIN III. B

A KOLLÉGIUM NÉVADÓJÁHOZ, ZRÍNYI ILONÁHOZ MÉLTÓN

— Óh, milyen tekintélyes intézmény! — akaratlanul is ez a gondolat fordult meg a fejemben, amikor a kollégium patinás folyosóján sétálva ez egyik tablóra esett a pillantásom. A fejlécen a felirat: Zrínyi Ilona Középiskolai Leánykollégium, s alatta az évszám: 1961.

Ez az évszám kíváncsiságot ébresztett bennem. Másfél évtizedre vagy talán másfél évszázadra nyúlva vissza a kollégium története? Vajon hány nemzedék érett emberré ezek között a falak között?

Alaptermészetemből adódik, hogy nem szeretem a nyitva hagyott kérdéseket, és ezért

megpróbáltam megkeresni a kulcsot, amellyel a válaszok kupáját kitaríthatom.

Lassan elfordultam a tablótól, és két kifüggesztett aranyklevéllel találtam magam szemben. Láttukra az érdeklődésem és a kíváncsiságom még jobban fokozódott.

— Hogyan jutottunk el ideig, és honnan indultunk?

A szerencse segítségemre szolgált, és néhány nap múlva alkalmam adódott a kollégium igazgatójával, Szigethy Albertnével, azaz Klári néniel elbeszélgetni. Nagyon értékes adatokat tudtam meg tőle, melyekhez Bandi bácsi, kollégiumunk

egyik nevelője helyi vonatkozású történeteket fűzött. Ekkor hallottam, hogy körülbelül 150 éve áll ez az épület, s ha a falak beszélni tudnának és elmondhatnák, hogy mi mindent láttak, akkor mesének tünne sok olyan dolog, ami valóság.

Kezdjük az elején!

Mi most valamennyien gimnáziumi tanulók vagyunk; de valaha jogot és teológiát is tanítottak itt, s ez a híres „schola” töltötte be a tanítóképző és a gimnázium szerepét is.

Akkor fiúk lakták, népesítettek be ezt a helyet... Közülük néhányan, hogy ágyukat megjelöljék, efféle (névvel ellátott) szellemes feliratot alkalmaztak: „Itt nyugszik X. Y. este tíztől reggel hatig.”

Teltek az évek, és ezt az ősi intézményt 1952-ben államosították. Leányok kerültek a fiúk helyére... Ekkor létesült benne — a fejlődés eredményeként — középiskolai diákotthon; később — 1961-ben — a diákotthon kollégiummá avatták.

Az előremutató hagyományok: a Zrínyi- és Rákóczi-féle hősök érdemei, a nagy pataki diákok erényei beépültek jelenünkbe. A szocialista eszmények új erőforrásokká váltak a számunkra. A haladó szellemű leánynevelés megbízható keretei alakultak ki nálunk...

Miközben a kollégium tartalma munkája elmélyült, hozzáfogtak a régi épület „megfiatalításához” is: a Zrínyi-ben egy kicsit elhúzódó belső renoválás és átalakítás vette kezdetét. De 1975. szeptember 1-re minden elkészült: beköltözhattünk a rendbe tett, gazdagon felszerelt, korszerű és kényelmes kollégiumba...

Hogy miképpen jutottunk el ideig — fentebb már leírtam. Hogy most milyen körülmények között élünk — lentebb még elmondom.

A szobáink barátságosak, és ízlésünk szerint szépíthetjük, dekorálhatjuk őket. Tehát otthonias légkör vesz körül bennünket.

A tanulási időt a szilenciumok rendje szabja meg; ezenkívül rendszeres önképzéssel is foglalkozhatunk. 1500 kötetes,

részben szabadpolcos könyvtárunk minden igényt és érdeklődést kielégít.

Unatkozni nemigen szoktunk. Ha alkalmunk van rá, a rádióban zenét vagy irodalmi műsort „keresünk”; mikor tehetjük, akkor a híreket vagy a politikai kommentárokat hallgatjuk... A házi stúdió által sugárzott programok általában jók; de annak rendje és módja

szerint megnézhetünk bizonyos tv-adásokat is — színesben vagy fekete-fehérben egyaránt!

Említést érdemel még a diáktanács sokirányú, következetes, odaadó munkája. Tagjai olyan ifjúsági napokat és heteket szerveznek, melyek jó alkalmak az öngazgatás gyakorlásának.

A kollégium 196 személyi igényeit elégíti ki. Ennyi leánykap jó ösztönzést az egyéni és

a közösségi érdekek összeegyeztetésére, a helyes erkölcsi és világnézeti álláspont kialakítására.

— Hogyan? Névadónkhoz, a magyar történelem nagy nőalakjához, a honleánynak, feleségnek és édesanyának egyaránt kiváló Zrínyi Ilonához méltón.

Brezoczi Erika III. E

Arccal az előkészítő felé!

Elős, második korunkban gyakran csodálkozva néztük azokat a kollégista negyedikeseket, akik délutánként füzettel a kezükben indultak vissza a gimnáziumba. Akkor még ismeretlen volt előttünk az előkészítő fogalma...

Most, amikor az iskolában mi vagyunk a legidősebbek, már tudjuk, mit fed ez a fogalom! Egy sajátos munkaformát. Tudjuk azt is, hogy valamennyi előkészítő profilizott. Az egyik az egyik, a másikon a másik szaktárgy szinte egész gimnáziumi anyaga kerül ismétlődő-rendszerű-kiegészítő jellegű feldolgozásra.

Az előkészítőön való részvétel nem kötelező: önkéntes jelentkezés alapján megy. Ha azonban valaki jelentkezett és felvették a kívánt előkészítőre, igazodtalanul nem szabad távolmaradnia a foglalkozásoktól... A szabály az szabály! Ezért keveset mulasztunk... Saját jól felfogott érdekünk, hogy minél több tudással felvértezve kopogtassunk valamelyik felsőfokú oktatási intézmény kapuján...

A tájékoztató kiadványok ráébredtetek bennünket, hogy a nagy túljelentkezés miatt a legjobbak közül sem mindenkinek sikerül tovább tanulni... Sokunkban azonban erős a továbbtanulás szándéka. A felvételi esélyeinket növelni akarjuk. Ezért a szóban forgó munkaformát is kihasználjuk, hogy mire eljön az érettségi és a felvételi vizsgák ideje, a lehető legmegfelelőbb szellemi „kincstárral” rendelkezünk...

Ez évben nálunk magyarból, történelemből, biológiából, matematikából és fizikából indult előkészítő. Így a többség érdeklődésének és természetesen felvételi tárgyainak megfelelően választhatott közülük. Annál is inkább, mert a jelentkezők vártnál nagyobb száma miatt a felsorolt tárgyakból — a biológia kivételével — két-két csoport szervezését tették lehetővé... Am még így is előfordult olyan eset, hogy a

viszonylag gyengébb eredményű (nem a fizikai dolgozók gyermekei közül való) tanulók egyike-másika már nem fért bele a „keretbe”.

Egyébként az előkészítő rendeltetileg előírt feladata az, hogy a fizikai dolgozók tehetséges, de hátrányos helyzetű gyermekeinek a felsőfokú intézményekbe vezető útját megkönnyítsék.

Az előkészítőön való részvétel teljesen ingyenes. Ezt a megoldást a gimnázium és a kollégiumok közös anyagi áldozatvállalása teszi lehetővé.

Az előkészítőket iskolánk pedagógusai vezetik. Magyar nyelv- és irodalomból dr. Csuhaj V. Imréné tanárnő és Dobay Béla tanár úr foglalkozik a tanulókkal. Történelemből Hajdú István és Szathmári Sándor tanár úr „iskolázza” a diákokat. Biológiából Koncz Éva tanárnő gondjaira vannak bízva a növendékek. Matematikából Pataky Istvánné tanárnő és Pethes József tanár úr foglalkozik a negyedik gimnazistákkal. Fizikából Szigethy Albert tanár úr és Bódi Géza igazgatóhelyettes úr „edzi” az előkészítőket...

Az előkészítő módszerei — a tantárgyak természetének megfelelően — különbözőek. A foglalkozásokon fontos tanári közlésekbe diák-

előadások ékelődnek; filmvetítések váltakoznak forrásmunkák tanulmányozásával. „Üzemelnek” az audio-vizuális oktatási eszközök is. A tanulók példákat oldanak meg, vagy feladatlapokat töltenek ki...

Az előkészítő működésére jellemző, hogy a tárgyalat témákkal kapcsolatban gyakori az eszmecsere, a vita; a résztvevők többnyire aktívak. A vezető tanárok ezt jó jelnek tekintik, és — ha lehet — a tanulók érdeklődésének megfelelően alakítják a foglalkozások programját. Az előkészítőön általában jó hangulat urakodik; „menet közben” még az olyanok is „felvillanyozódnak”, akiknek az emberpróbáló délelőtti tanítási órákon elment a kedvük.

Az előkészítő minden héten az előre meghatározott időpontban vannak. Ezeket a tovább tanulni szándékozók nagy bizalommal látogatják. Jelszavuk: „Arccal az előkészítő felé!”

Közismert, hogy hosszú időn át nem egy olyan előkészítő csoportunk volt amelyből a tagok több mint 70 %-a egyetemre, főiskolára került.

Talán az idej előkészítő felvételi eredménye sem lesz rosszabb a sok évi átlagnál!

VÁRADI TIBOR IV. A

DIÁKKÖRI NAPLÓ

Amikor nyolcadik osztályos koromban Sárospatakra jelentkeztem, még igen keveset tudtam az Alma Materről. A felvételi tájékoztatóban ugyan megtaláltam, hogy a Rákóczi Gimnáziumban 3 tagozatos (angol, fizika, orosz) és 3 általános tantervű osztály működik, de hogy ezeken kívül mi mindent nyújt érdeklődő diákjainak az

iskola — az csak később és fokozatosan jutott a tudomásomra...

Ezért gondoltam, hogy tollat ragadok, és — mintha naplót vezetnék — feljegyzem a nálunk működő diákkörökről a legfontosabb adatokat. A gondolatot tett követte... Persze szándékomtól sokan megkíséreltek eltéríteni. Felesleges vállal-

kozás! — mondták. Ezekről a dolgokról mindenki tud... De engem az ellenvetések nem győztek meg. Tapasztaltam én mostanáig elég tájékozatlanságot! Hát magam is tiszta képet akartam kapni, másoknak is tiszta képet akartam nyújtani a diákkörökről...

Elárulhatom, hogy bár engem már nem lehet az iskola legfiatalabb tagjai közé számítani, anyaggyűjtés közben mégis sok meglepetés ért. Ki hitte volna pl., hogy 12 szakkör működik az Alma Mater falai között? Vagy ki tételezte volna fel, hogy a politikai vitakörök száma is 12?

Minden diákkör több funkciót lát el. Természetesen valamennyinek a fő feladata az, hogy lehetőséget nyújtson a „beiratkozott” diáknak képességei továbbfejlesztésére, az önmaga által választott tevékenység gyakorlására. Ez így is elég szépen hangzik, hát még kiegészítve: a diákkörökben szerzett ismeretek jól kamatozhatnak, ha a tovább tanulni szándékozók — egyetemeken vagy főiskolákon — az átlagosnál szélesebb körű tájékozottsággal „kápráztatják” el a szigorú felvételiztető bizottságot.

A szakkörök munkája nagyon változatos. A dr. Csuha V. Imréné tanárnő vezette magyar szakkör tagjai bizonyos írók, költők olyan munkáit tanulmányozzák, amelyek nem tartoznak a szorosabban vett tananyaghoz. Sorra került már Swift: Gulliver utazásai és Goethe: Faust című műve — hogy csak két példára hivatkozzam a számos feldolgozott könyv közül.

A história iránt érdeklődők is megtalálják számításukat a Hajdú István tanár úr által irányított két szakkörben. Belekóstolnak a gyűjtő- és kutatómunkába, kidolgoznak egyes témaköröket, megvitatnak bonyolult történelmi kérdéseket.

A nyelvbarátok — hajlamuknak megfelelően — vagy a német, vagy az angol, vagy az orosz szakkörbe járnak. Ezeknek a szakköröknek a vezetését — az előző sorrendben — dr. Zabó Zoltánné, Derda Ist-

vánné és Czövek Istvánné tanárnő látja el.

A természettudományok „hívei” sem panaszkodhatnak. Nekik még kedvezőbb a helyzetük, mint egyes humán tárgyak „elkötelezettjeinek”, hiszen kémijából (Kolláth Éva tanárnő és Sipos István tanár úr vezetésével) és biológiából (Szabó Sándorné tanárnő és Tóth Tibor tanár úr vezetésével) két-két szakkör is működik. Ez lehetővé teszi, hogy a kisebbek és nagyobbak külön csoportokban tevékenykedjenek. Más-más munka folyik pl. a Szabó Sándorné tanárnő és a Tóth Tibor tanár úr vezette szakkörökben. Az „alsók” szövegtani vizsgálatokat folytatnak, különböző állatokat boncolnak fel. A „felsők” szakkönyvek felhasználásával előadásokat tartanak, és főleg a harmadikos tananyaghoz kapcsolódó kísérleteket végeznek.

Matematikából — évfolyamkeretekben — három szakkör működik nálunk. Az elsősökét Pethes József tanár úr, a másodikosokét Szarvas Ilona, a harmadikosokét Cseh Gézánné tanárnő vezeti.

Fizikából két szakkörben tömörülnek az érdeklődők. Az egyik az un. kísérletező szakkör. Vezetését a fizikai munkaközösség tagjai — Köteles László és Szigethy Albert tanár úr — felváltva végzik. A másik szakkör — Bigus Imre tanár úr vezetésével — feladatmegoldásra „rendezkedett be”.

Ennyit a szakkörökről. Nem feledkezhetünk meg azonban a képzőművészeti körről sem, amely — Gregor András tanár úr irányításával — igen eredményes munkát végez. Sajnos, a festői vagy rajztehetséggel rendelkező társaink műveit — megfelelő fórum híján — kevesen ismerik az iskolában; én azonban már láttam néhány képüket, és nagyon tetszetek.

A szakkörök és a képzőművészeti kör mellett meg kell említenünk gimnáziumunk 12 politikai vitakörét is. (Ezek vezetői: Czövek Istvánné, Csukás Jánosné, Szabó Sándorné tanárnő és Butella Gyula, Dobay

Béla, Gregor András, Hajdú István, Páldi Jeremiás, Sipos István, Szigethy Albert, Szűcs Mihály, Vörös József tanár úr.)

Vitatkozni mindenki szeret. Különösen akkor, ha érdeklődést kelt valamilyen téma. Most pedig a politikai vitakörök tagsága nagyon sok dologról hallhat, vagy mondhat véleményyt. A foglalkozások tárgya lehet a világ energiahelyzete éppúgy, mint a kínai külpolitika. Eszmecsere lehet folytatni a tulajdonformákról éppúgy, mint a békeharc feladatairól. Feldolgozandó anyag lehet a KISZ IX. kongresszusa éppúgy, mint a munka és az életszínvonal közötti összefüggés. Meg lehet vizsgálni a tanulás és a művelődés helyzetét éppúgy, mint a sport szerepét életünkben. Tanulmányozni lehet önmagunkat: az ifjúság jellemzőit is.

Persze a politikai vitakörökben nemcsak ezekről az un. ajánlott témákról eshet szó: mindig fel lehet vetni időszerű bel- vagy külpolitikai kérdéseket, meg lehet beszélni a KISZ-munka, vagy a diákság ideológiai problémáit. Így fejlesztjük világnézeti tájékozottságunkat, vitakészségünket, s megismerjük a mozgalmi munka stílusát.

Láthatjuk, hogy a diákkörök többféle rendeltetést töltenek be. Van azonban egy közös vonásuk. Mindegyik igen nagy segítséget nyújt a diákoknak tanulmányi és politikai téren egyaránt. (Ezt természetesen csak azok a tanulók tapasztalhatják, akik komolyan veszik a diákköri munkát, és rendszeresen járnak a foglalkozásokra.)

Szerettem volna minden szakkörrel részletes képet adni. Sajnos — helyszűke miatt — csak naplójegyzeteket készíthettem róluk.

Aki valamelyik diákkör tagja, az tudja, hogy mennyi mindent írhattam volna a foglalkozásokról. Aki viszont egyik diákkörbe sem jár, az a választos kép alapján is elképzelheti, hogy az önképzés milyen lehetőségeitől fosztja meg magát.

KULTURÁLIS ÉS SPORTMUTATVÁNY

Iskolánkban, a Rákóczi Gimnáziumban mindig nagy figyelmet keltett a kulturális munka. Ennek bizonyítéka az — ha csak a hozzánk legközelebb álló időszakot nézzük —, hogy diáktársaim bekapcsolódtak a Rákóczi-évforduló méltó megünneplésébe. A fejedelem 300. születésnapjának vigiliáján, 1976. március 26-án — a városi ifjúsággal együtt — szép énekes-zenés-jákyás jelvonulást rendeztünk. 27-én délelőtt kivettük részünket a Rákóczi-év megnyitásából: a dísztermünkben lebonyolított hivatalos ünnepségen az azóta leérettségizett Bogár Katalin (IV. F.) és Tarnóczi Barna volt III. B osztályos tanuló szavalt. Délután a kossuthosok Rákóczi-vetélkedőt tartottak. Este a dísztermünkben — Dobay Béla tanár úr bevezetője után — a helybeli művelődési otthon énekkara, a tanítóképző irodalmi színpada, valamint a győri tanítóképző kórusa és zenekara mutatta be jubileumi programját.

Május 6-án tehetséges diáktársaim Dobay Béla tanár úr „Rákócziada” című műsorával álltak ki az iskolaközösség tagjai elé. Ugyan ebben a hónapban (25-e és 27-e között) több diákunk hallgatta a II. Rákóczi Ferenc születése 300. évfordulójának szentelt tudományos ülészak előadásait a vár lovagtermében. Gimnáziumunk pedig — Hajdú István tanár úr kezdeményezésére — a megye középiskolák tanulóinak részvételével történelmi vetélkedőt rendezett.

Iskolánk ifjúságát a Rákóczi-évtől 1976. november 24-én — az itt működő Látóköri nevű kulturális és tudományos fórum keretében — a „Hej, Rákóczi, magyarok vezére” című műsorral búcsúztatta a híres pataki öregdiák, Béres Ferenc népdalénekes és három művésztársa: Sellei Zoltán, Bige László, Prokopius Imre.

Ekkor nálunk már rég megkezdődött a IX. Sárospataki Diáknapokra való felkészülés. Dr. Takács Andrásné jól megszervezte az énekzenei próbákat. Sipos György főiskolai tanár hozzáfogott lelkes tánc csoportunk betanításához. Balogh Ferencné tanárnő — tehetséges színjátszóival — lépéseket tett Tamási Aron: Énekes madár című darabjának színre vitele érdekében. Dr. Csuha V. Imrené vállalkozott vers- és prózamondóink patronálására.

A művészeti bemutatókra szánt produkciók gyakorlása mellett a pályázati felhívásokról sem feledkeztünk meg. Egy könyvkritikát küldtünk sárvári minősítésre; képviselteni fogjuk magunkat a fotópályázaton is. Megyei első díjas néprajzi szakkörünk — mely Hajdú István és Tóth Péter tanár úr irányításával működik — 4 dolgozattal adta le névjegyét a kijelölt zsűrinek.

Az 1976—77-es tanév eltelt időszakában a kulturális munkából részt vállalt az iskolarádió is; tájékoztató és szórakoztató jellegű műsoraiért Czabányi Attilát (IV. C) és Timári Istvánt (IV. C) illeti dí-

cséret. Ugyanekkor ifjúságunk szabad idejének eltöltéséhez kulturált körülményeket biztosított a Pécsi Sándor Ifjúsági Klub is; itt eredményesen dolgozott a klubvezetőség, mely mindenkor számíthat patronáló tanárai (Csukás Jánosné és Kocz Éva) segítségére.

Iskolánkban eddig négy sportszakosztály — a női torna, a férfi és női atlétika, a férfi kosárlabda és a természetjáró — folytatott említésre méltó tevékenységet. Női tornászaink a C és B kategóriában megyei és járási szintű bajnokságokon voltak. Atlétáink legutóbb a járási futócsapat-bajnokságot és a DSK körzeti csapatbajnokságot nyerték meg. Az I-II. osztályos férfi kosarasok a megyei bajnokságon csoportjukban a III. helyen végeztek; a III—IV. osztályos férfi kosárlabda-csapatunk a járási bajnokságon II. helyre került, és a megyei kupamérkőzéseken bejutott a legjobb 8 közé.

Természetjáróink az év végi ODMT-re készülnek. Eddig még minden alkalommal részt vehettünk egy csapatunk az ODOT-n is...

Testnevelő tanáraink — Bolvári Péter, Joósz Györgyné, Szűcs Mihály — és az iskola diákjai biznak abban, hogy a második tornaterem „munkába állítása” és a sportpálya építésének várható befejezése nem sokára lehetővé teszi nálunk a testkultúra helyzetének javítását, a sportélet fellendítését, a sporteredmények fokozását.

KELEMEN MÁRIA II. C

Oroszlánkörmeők

MÁSFÉL EZER KILOMÉTER VOLÁN-BUSZON (Élmények és emlékek)

(Az előző számunkban kezdett utóleírás befejező része)

Alkonyatkor „hajtottunk be” Szlovákia fővárosába, Pozsonyba; öreg este lett, mire megtaláltuk ismerőseinket. Tíz óra körül a bordásfalak tövében jól eső fáradtsággal hulltunk a gumimatracokra, ugyanis a gimnázium vadonatúj tornatermében kaptunk szállást. A fiúk az iskola klubjában aludtak.

Reggel kísérők szegődtek hozzánk ottani magyar nemzetiségű diáktársaink közül, és ők tájékoztattak minket a legfontosabbokról:

Pozsony területe már az ókorban is „népes” volt. A kö-

zépkorban jelentek meg itt a szláv, magyar és német lakosok. A város az újkorban fejlődött sokat. 1531-től 1784-ig Magyarország ideiglenes fővárosa lett: az osztrák-magyar közös uralkodók utolsó mentsvára, a reformkori magyar és szlovák politikusok jogi csatateré. Pozsony a legújabb korban — mint Szlovákia fővárosa — valósággal felvirágzott.

Ennyi történelmi „előzetes” után értünk a volt koronázó templom, az un. Szt. Márton-dóm elé. Tornyan megcsodáltuk a régi magyar királyi korona 3 mázsás aranyozott mását. (A hagyomány szerint a korona

kópárnáján egy lovaskocsi is meg tudna fordulni.) A templom belsejében — a restaurálás miatt — alig volt mód a szemlélődésre...

Kint már messziről megpillantottuk a vár hatalmas épületmegét, melyet a pozsonyiak a város büszkeségének tartanak.

Gyalog közelítettük meg. A várban több kiállítótermet bejártunk...

A várudvarról éppen az új Duna-hídra nyílt kilátás. Ezt a létesítményt igazán szépnek és érdekesnek találtuk! Különösen a híd egyik végén levő, 70 m-es lábakon álló eszpresszó tetszett nekünk... De tetszett Pozsony

sok más nevezetessége is. Ki ne emlékezne közülünk a Nemzeti Színház vagy a Redut impozáns épületére?

Ki ne látná lelki szemei előtt az Ó- és Újvárosháza jellegzetes vonalait? Ki felejtethné el közülünk a Primáspalotát, vagy a jelenlegi egyetemi könyvtár helyiségeit, melyekben 1848-ig a „pozsonyi diéta” ülésezett?

Kiváncsiságunk azonban — mivel Ady verssorai zsongtak fülünkben — elvitt Dévénybe is.

Sajnos, 1809 óta — 80 m-rel a víz szintje fölött — csak várromok vannak: de tervbe vették az egykori erődítmény teljes restaurálását.

Mi fentről most még csak a Morva és a Duna összefolyásában, a folyókon úszó hajókban és a természet szépségeiben gyönyörködhattunk.

Dévényből hazatérve már az esti Pozsony fogadott bennünket, és az óváros szűk sikátorai régi idők hangulatát árasztották szerteszét...

Kedvünk volt hozzá, hát vacsora után sétáltunk egyet a Duna-parton. Mintha nem is egy 300 ezres nagyváros szívében lennénk, élveztük a csendet, a nyugalmat. Fények játszottak a Dunán, a sétahajóról halk zeneszó szállt... Szlovák, magyar, német beszéd foszlányai ütötték meg fülünket. A távolból villamoscsilingelés hallatszott. Hús szellő simogatta az arcunk...

Két napi ott-tartózkodás után hagytuk el Pozsonyt. A gimnázium udvarán Janda Iván igazgató úr kívánt nekünk további jó utat! Június 25-e volt... Úgy terveztük, hogy ez lesz az első nap, amikor este a sátrakat választjuk lakhelyünknek. A táborozást Zsolna mellé irányoztuk elő... De míg odaértünk, addig két helyen is megálltunk. Az egyik Nagyszombat volt, ahol Pázmány Péter, az irodalmi barokk nagy képviselője 1635-ben egyetemet alapított. A másik hely Trencsén volt, ahol az egykori Csák Máté tulajdomban, a hatalmas,

1790-ben tönkrement vár romjait láttuk...

„Megmásztuk” a város szívében, a sziklák tetején magasodó vár falait, mert szép kilátás nyílt a Fehér-Kárpátokra, a hiddal átszelt Vágra, az erőműre... Fényképeztünk is.

De sürgetett az idő, túl sokáig nem maradhattunk itt, mivel menet közben kellett kiválasztani a táborozásra legalkalmasabb pontot.

A Vág völgyében haladtunk célunk felé. Egymás után hagytuk el a híres városokat: Trencsénteplicet, Máriatölgyest, Illavát, Bellust, Vágbesztercét, Végváralját... Végre „kiszemeltünk” egy jó, füves, bokros, fákkal szegélyezett részt a Vág partján! A busz „félreállítása”, a sátrak felverése nem okozott gondot. A sátorverést már itt-hon gyakoroltuk. Azok is találtak munkát, akik a „szálláscsinálásból” kimaradtak; azok mentek el a közeli faluba, Nagybiccsére tejért és kenyérért.

A „berendezkedés” után fürdeni mentünk a Vágra. Nagyon meglepődtünk, mert a víz — bár sebes volt — csak térdig ért, és a halak a lábunk mellett ficáncoltak. Fogtunk is belőlük néhányat; méghozzá nem is horgászfelszereléssel, hanem pusztá kézzel. Az esti táborotűznél ezeket megsütöttük, és vacsorára meg is ettük...

Éjjeli őrseget is szerveztünk; ezt a lányok egy kicsit félve vállalták. Lengedezett a szél, neszezték a bokrok, lehűlt a levegő... De hamar eljött a reggel, és már 5 órakor tovább indultunk. Csakhogy — nem sokkal Zsolna után — a busz kormányműve meghibásodott... És ekkor találkoztunk a segítségnyújtás szép példájával!

Arra jött az XA 93-23 rendszámú magyar kamion, és vezetői — több órás munkával — a hibás alkatrészt segítettek kiszerezni, a városban megjavíttatni és visszaszerelni. Így még a délelőtt folyamán tovább mehettünk Hibbére, ahol Balassi Bálint sírhelyét kerestük. Ezt

az ottani gótikus stílusú katolikus templom szentélyében találtuk meg; eligazított egy fehér márványtábla. Rajta felirat: „Gyarmathi Balassa Bálint vitéz főúr és költő Esztergom váránál megsebesült, ugyanott meghalt...” A felirat alatt emlékvérs:

„Szerette hazáját,
szerzett éneket, dalt,
Harcmezőn esett el,
a hazáért élt, halt.”

Megtudtuk még, hogy e táblát Liptó vármegye közönsége állította 1898-ban...

Leróttuk kegyeletünket a szőnyeggel letakart, oltárasztal alá „rejtett” családi kriptá előtt, majd távoztunk.

Mögöttünk maradtak az Alacsony-Tátra és a Liptói-havasok csúcsai, a busz csak úgy „ette” a kilométereket. Feltűntek előttünk a Magas-Tátra fenséges ormai; az út egyre meredekebbé vált. Időérzékünk eltompult, és — a lenyűgöző panoráma hatására — szinte észre sem vettük, hogy befutottunk Poprádra...

Ott a reprezentatív külsejű Gerlack Hotel éttermében elköltöttük ebédünket; egy kicsit ismerkedtünk a várossal is... Azután elfoglaltuk helyünket a buszban. És a késmárki Hviezdoslav Gimnáziumig meg sem álltunk.

Június 27-én, vasárnap mindenki melegebben öltözött, mert kirándulni indultunk Ótátrafüredre és a Csorba-tóhoz, Meglepődve tapasztaltuk, hogy az út mentén akkor kezdett virágzani az orgona.

Ótátrafüredről lanovkán mentünk fel a Tar-pataki vízeséshez; ennek kristálytisza vizéből osztályunk minden tagja ivott... Egyesek kimásztak a sziklákra, kergetőztek; mások elragadtatva gyönyörködtek a ritka természeti szépségekben.

Csak ebéd után jutottunk el a Csorba-tóhoz. A nyári nap-sütés mindenkiről leparancsolta a melegebb holmikat... Rengeteget csónakáztunk a tavon. Elleptük a part menti padokat

is. Fagylaltra, emléktárgyakra, képeslapokra költöttük a pénzünket. „Felfedező” körutakat tettünk... Szívtuk az egészséges hegyi levegőt.

Miután visszaértünk Kés-márkára, még volt annyi időnk, hogy elmenjünk az 1892-ben épült evangélikus templomba: feltétlenül látni akartuk a Thököly-mauzóleumot, melyben 1906 óta alussza örök álmát a Törökországban elhunyt „kuruc király”. Alkalmat kerítettünk arra is, hogy a Thököly család egykori várának hozzáférhető részeit megnézzük...

Hétfőn reggel köszöntünk el Mikulás Kolesártól, a szállásadó gimnázium igazgatójától; utunk végéhez közeledett. Lőcsén még felkerestük a híres városházát; megcsodáltuk a Szt. Jakab-templomot; lefényképeztük a „lőcsei fehér asszony” szegyenketrecét. De már igyekeztünk Eperjesre. „Futólagos” városnézést tartottunk, megebédeltünk, elköltöttük utolsó koronáinkat... Azután utunkat innen, az 1919-es Szlovák Ta-

nácsköztársaság kikiáltásának színhelyéről a határ felé, hazafelé vettük.

Június 28-án, délután 4 óra-kor fejeződött be a szlovákiai körút, melyre úgy gondolunk vissza, mint egyik legszebb

gimnáziumi emlékünkre. Ezen a körúton nemcsak élményeket szereztünk, hanem fontos ismereteket is!

Karakó Erzsébet
és Illés Erzsébet III. D

*****

TÉLI CSODA

A vonat kattogása
mint monoton nóta
lükteget agyamban
A sárga lámpa
takarékos fényvel von be
S a szürke ablaküveg is
a sötétbe tűnik

Most
ha rám gondolsz
a fagyott hátú villanyoszlopok
és az álmos fehér városok
felett megláthatjuk egymás
arcát

Csak a tér zavar
a füst a gőz
a szikra melegíti
a furcsa csodát

Veres Andrea II. B

A SZTRÁDÁN

Megyek a sztrádán
Szétloccsan a fény a betonon
Valaki vár rám
Szapora lépteim számolom

Allok a sztrádán
Tűz a nap és egyedül vagyok
A kígyó-pályán
Száz kocsi suhan s én maradok

Ülök a sztrádán
Szellő-ujjak hűtik homlokom
Az álom-pályán
Már megtaláltam az otthonom

Minden elhagyott
Tehetetlen fekszem a sztrádán
Meg nem halhatok
Hisz valaki valahol vár rám

Laczkó Tibor IV. B

Disputa

A TAGOZATOS OSZTÁLYOKNAK IS KELL CÉGÉR!

Tudom, hogy egy kicsit meg-hökkentő a cím: a „cégér” fo-galma ugyanis a régi mester-ségjelvényekkel együtt eléggé kikopott a használatból. A furcsa szót — némi jelentés-változással — csak egy köz-mondás őrizte meg számunkra: „A jó bornak nem kell cégér!” Idők múltán azonban ennek a közmondásnak az igazságtartal-ma kétségesé vált. Kiderült, hogy nemcsak a bornak, hanem más fogyasztási cikknek is jót tesz a „cégér”, azaz a hírverés. Sőt — a jelek szerint — néhány fogyasztási cikknek éppúgy, mint több tagozatos osztálynak egyenesen kell a hírverés, a bemutatás, a népszerűsítés, mert nincs elég információ for-galomban róluk...

Gimnáziumunkban évfolya-monként 6 osztály van. Ezek 50%-át az orosz, az angol és a fizika tagozat alkotja.

Orosz tagozat 1958 óta mű-ködik a Rákóczi Gimnáziumban. Ide az MM rendelete alapján olyan tanulókat lehet felvenni, akik általában jeles, jó vagy legfeljebb közepes, de orosz nyelvből jeles vagy jó ered-ményt értek el az általános is-kola 8. osztályában. Az orosz tagozatra jelentkező vidéki ta-nulók számára, ha a diákott-honi felvételi követelmények-nek is megfelelnek, az igazga-tóság a kollégiumi elhelyezést igyekszik biztosítani.

Az angol tagozat 1966-ban heti 12 órás angoloktatással nyílt meg. A beiratkozott ta-nulóknak hetenként kétszer délután angol társalgás volt. 1973-ban a tagozatos angolórák számát heti 8-ra csökkentették; 5 elméleti és 3 gyakorló óra maradt. Azóta az ide járó ta-nulók számára nincs délutáni tanítás. Akik angol tagozatos

osztályba akarnak kerülni, azo-ka-t behívják egy kis „felvételi” elbeszélgetésre. Megnézik a he-lyesírásukat, és meghallgatják a kiejtésüket, hogy az alkal-masságukról meggyőződjenek.

A fizika tagozat 1970-től mű-ködik nálunk. Itt a jelentkezők jó matematika és fizika osztály-zata ugyanolyan komolyan esik latba, mint nyelvi tagozaton a színvonalas orosz és magyar jég-y.

Mit csinálnak a tagozatos osztályokban? Most, hogy véget ért az iskola belső felújítása, mindannyian egy épületben vagyunk. A nyelvtanulást na-gyon elősegíti, hogy diáktársai-m kis létszámú csoportokban foglalkozhatnak a nyelvekkel. Magnószalagokról hallhatnak orosz, vagy angol anyanyelvű társalgást, előadást. Ki-ki a sa-ját beszédjét is visszahallgat-hatja; így hamarabb észreveszi tulajdon hibáit.

Kiválóan képzett nyelvszakos tanáraink vannak; valamennyien jártak az általuk tanított nyelv hazájában. A tapasztalat azt mutatja, hogy azok a diákok, akik tőlük lelkiismeretesen tanultak, külföldi egyetemeken és kirándulásokon már eddig is derekasan megállták a helyüket...

Az elmúlt években az érettségizők közül többen tettek Pesten közép- vagy felsőfokú nyelvvizsgát.

Tavaly óta az angol tagozatosoknak sokat segít Miss Irene Sedler londoni tanárnő, aki az angol nyelv gyakorló óráit tartja. Osztályai nemcsak a tananyagot tanulhatják meg, hanem az élőbeszéd fordulatait is, mert kirándulásra, színházba, sőt még a honvédelmi napok versenyeire is elkíséri tanítványait. (Persze — a környezet hatására — egy kicsit már ő is megtanult magyarul!)

Nyelvi tagozatos osztályainknál fiatalabb a fizika tagozat. „Csak” 7 éves. Most, hogy ismét birtokba vettük az egész épületet, élvezzük a sok kísérletet. Két-két előadóterem áll rendelkezésünkre fizikából, kémiából, biológiából, s van egy külön fizikai mérőszoba is. Több 10 000 forintos új felszerelés használata teszi vonzóvá és könnyebben elsajátíthatóvá ezeket a tárgyakat. Tág tere van a tanulói kísérleteknek...

Ennek különösen azért örülök, mert én is fizika tagozatba járok. Osztályomban két cso-

portra bontva tanuljuk a fizikát, hogy több idő jusson egy-egy tanuló foglalkoztatására. Ezen a tagozaton — mint említettem — matematikából jó, vagy jeles osztályzat kell az „induláshoz”. Ez azért van, mert sok számítás szerepel a fizikában, s elvégzésükhöz a matematika biztos tudása szükséges. Persze a számolási készség fokozásához hozzájárul az is, hogy első osztályban, amikor fizikát még nem tanulunk, heti 8 órában foglalkozunk matematikával. Gyakorlásra tehát bőségesen van alkalmunk.

A tanítási órán kívüli ismeretszerzésre is sok lehetőség kínálkozik. Az érdeklődőket várják a szakkörök, később az előkészítők. A legfelkészültebbek a házi pontversenyeken mutathatják meg, hogy mit tudnak; pályázatokat írhatnak. A nyelvi tagozatos tanulók még idegen nyelvű esteket is rendezhetnek.

A sok és jó tanulás eredménye, hogy az elmúlt években több diaktársam az országos tanulmányi versenyeken szép eredményt ért el. Oroszból 9-en, angolból 6-an, matematikából és fizikából pedig 2-en kerültek az első 10 hely valamelyikére!

Lehet, hogy abban, amit előadtam, egy reális pataki diák számára kevés új van; hiszen a tagozatos osztályok az egész iskolaközösség szeme előtt fejtik ki működésüket. Bizonyos azonban, hogy egy potenciális pataki diák számára mindaz új.

amiről itt szót ejtettem: a „cégér” része, gimnáziumunk jó hírének tartozéka.

Igazság szerint most nem is annyira „befelé”, az ittlévőknek kell a tájékoztatás; ti tudjátok, miben részesültök az Alma Materben. Inkább „kifelé”, az ide készülők körében kell a felvilágosító munka; ők kevésbé vannak tisztában azzal, hogy mire jó a tagozat...

Hadd jegyezzem meg: nyelvtudásra nemcsak a nyelvtanároknak van szükségük. Minden szakirodalom — orvosi éppen úgy, mint műszaki vagy pszichológiai — megjelenik oroszul, angolul; és milyen előny, ha valaki külön fordító igénybe vétele nélkül is eligazodik az idegen kiadványokban.

A nálunk végzett fiatalok közül elég sokan helyezkednek el a külkereskedelemben nyelvtudásuk révén. Üzleti tolmácsoktól kezdve külföldi üzletkötőig, vagy kereskedelmi levelezőig szinte minden pályán találhatunk volt pataki diákokat.

Vannak olyan személyek is, akik diáklapunkban kezdték el újságírói vagy műfordítói pályafutásukat.

A fizika tagozat a műszaki pályán való érvényesülést könnyíti meg. Ebből a tagozatból a továbbtanulásra jelentkezetteknek eddig évenként 70-80 % vették fel.

Pataky Márta IV.F

Visszapillantó tükör A TÚLZÓ BARCZAFALVIRÓL — TÚLZÁSOK NÉLKÜL

Iskolánk egykori diákja és tanára, Barczafalvi Szabó Dávid úgy maradt meg a magyar köztudatban, mint író, szerkesztő és túlzásokra hajlamos nyelvújító. De élete nem lett ösztönző példa; pedig tiszta érzésű, jó szándékú, ambiciózus ember volt. A munkássága sem vált eleven hagyománnyá; pedig gazdag természettudományos és humán műveltségét lépten-nyomon bizonyította, elméleti és gyakorlati tevékenységével (ha

olykor elvetette is a súlykot!) a hazai kulturális felemelkedést akarta szolgálni...

Barczafalvi Szabó Dávid 1752-ben, tehát 225 évvel ezelőtt született Bodrogkeresztúron. 18 éves korában került Sárospatakra. Ekkor, 1770-ben subscribált, vagyis a kollégiumban a felsőbb (az akadémiai) évfolyam hallgatójának a sorába lépett. 1779-ben elnyerte a publicus praeceptoris tisztséget; rábízták a poéták osztályának

tanítását. Megválasztották alkönyvtárnoknak és énekari elnöknek is. (Ez utóbbi funkciója azért jelentős, mert szervezeti szabályzatot készített, összegyűjtötte a régi énekeket és gyászdalokat. Ugyanekkor a Theológia Elenchtica praesese is volt.)

Barczafalvi pataki diáksága — tanulással és tanítással egybekötve — 1783-ig tartott; utána Pozsonyba ment. Ott egy ideig a Magyar Hirmondó című

lapot szerkesztette; majd továbbtanulás céljából belgiumi és németországi felsőfokú oktatási intézmények előadásait látogatta. Hosszú évek múltán visszatért Sárospatakra: 1792 és 1805 között a kollégiumban matematika-fizikatanárként alkalmazták...

Barczafalvi pályafutása nem volt különösebben mozgalmas, de kétségtelen, hogy tartalmas életet élt. Már mint diák kitűnt költői hajlamával; hat olyan ifjúkori verse maradt ránk, melyeket egy-egy haláleset inspirált. Később a műfordítás feladata vonzotta; németből -- tömördek új szóval -- átültette magyarra a „Szigvárt klastromi története” című szentimentális regényt, mellyel irodalmi berkekben nagy vihart támasztott... Foglalkozott tudományos értekezések készítésével is, melyekben -- többek között -- a magyar nyelvű oktatás mellett történelmi és földrajzi témák is szerepeltek.

Oroszlánrésze volt a magyar

nyelvújítási harc megindításában, a II. József-féle németesítő törekvésekkel való nemzeti szembefordulásban. Több mint 400 (jórészt szabálytalanul alkotott) szót „hozott forgalomba”; emiatt sok építő szellemű, de sok „ledorongoló” kritika is érte. Ennek ellenére több mint 100 szava meghonosodott; gazdagította anyanyelvünket...

Elmondhatjuk, hogy az elmúlt csaknem másfél évszázadban Barczafalvi szavai közül közhasználatú lett a zongora, belváros, a külváros, a gyám, az ifjonc, a költemény, a művész. Átment a köztudatba az ábra, a cikk, a közömbös, a mondat, a naptár, a szerep, a társadalom, a tudat, az uradalom stb. szó is.

Ezek nélkül a szavak nélkül ma már nem tudnánk megnevezni bizonyos dolgokat, tárgyakat, jelenségeket. Ezek nélkül a szavak nélkül csak akadozva, nehézkos körülírással tudnánk kifejezni magunkat...

Igaz, Barczafalvi Szabó Dávid szóalkotásai között bőven akadnak selejt (pl. a belörmész = testőr; diadász = hős; a muzsikösszöngözsdi = hangverseny), de mi azokért a jó szavakért is hálásak vagyunk, amelyek néha kikerültek a műhelyéből.

Utólag sajnáljuk, hogy Barczafalvi Szabó Dávid a kortársak meg nem értése miatt idő előtt elhallgatott. Figyelte ugyan a Kazinczy vezetésével folyó nyelvújítási harcot, de már nem szólt bele. Megkeseredve, visszavonultan élt Sárospatakon 1828. március 20-án bekövetkezett haláláig.

Születésének 225. évfordulóján megbecsüléssel gondolunk Barczafalvi Szabó Dávidra. Alakja — egy nemes élet jussán — tisztán áll előttünk. Neve — kései igazságtevésként — bekerült a nagy pataki diákok „aranykönyvébe”.

Veres Andrea II. B

Tribün

KOMJÁTHY LAJOS MŰFORDÍTÁSAI*

Wolfgang Jähmig: Jóéjt-dal (Gutenacht-Lied)

Nézd, feljött az égre a hold,
Simogatja szép homlokod
Ezüstsugár kezeivel.
Szép csendesen aludj el.

Csillagok nyílnak ég-mezőn,
Csak hunyod le gyorsan
a szemed,
Aztán a kertészünk leszél.
Szép nyugodtan aludj el.

És egy piros virág-csillag
Örizni fogja az álmod
És veled lesz egész éjjel.
Szép csendesen aludj el.

*A fordító 1971-ben érettségizett iskolánk akkori IV. C osztályában. Azután elvégezte a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolát. A főiskolát követően az emódi Mikrohullámú Reléállomáson dolgozott. Jelenleg katoná. A tehetséges öregdiákok német versek fordításával gimnazista korában kezdett foglalkozni.

Joseph Von Eichendorff: Elmúlt (Vorbei)

Nincs már többé az öreg fa,
Mely hajdanán e helyen állt,
Virágtenger volt a lombja,
Szívem közte nyugtot talált.

Nincs már többé az az erdő,
Mely fedte a hegy oldalát,
Hazafelé kedvesemtől
Szívem szívta szép, új dalát.

Nincs már többé az a mély völgy,
A legelő, szelíd őzszel,
Ahol egymást, óh, drága hölgy,
Megcsókoltuk sokezerszer.

Él még a fa, völgy s az erdő,
Ifjú maradt minden nekem,
Rajtad fogott csak az idő,
S elmúlt már a szép szerelem.

Holmi

— Örömmel értesültünk arról, hogy a BAbZ megyei KISZ-bizottság által indított kollégiumok közötti versenyben a zrinyis lányok két egymást követő tanévben aranyoklevelet nyertek; most — a megyében az elsők között — megkapták a KISZ KB vörös zászlóját és 5000 forintos pénzjutalmát is.

A zászlót október 25-én a gimnázium dísztermében Korpás Lajos, a megyei KISZ-bizottság titkára nyújtotta át a kollégium ifjúságának.

***

Korábbi híradásunkkal ellentétben: a BÄG-ban elért öszi teljesítmény alapján nem a III. E, hanem a II. E osztály a 3. helyezett.

Sárospataki Krónika

A sárospataki Rákóczi Gimnázium KISZ-szervezetének lapja

A kiadásért felelős: Kadas Sándor igazgató

Felelős szerkesztő: Dobay Béla gimnáziumi tanár

Diákszerkesztők: Berecz Lilla, Laczkó Tibor, Pohánka Enikő

Szabó Livia és Zeher Emese

Eng. sz.: III/ISK/39/BO/1976 Borsodi Nyomda sárospataki telepe 77-3326 500 F. v.: Lesó Lajos